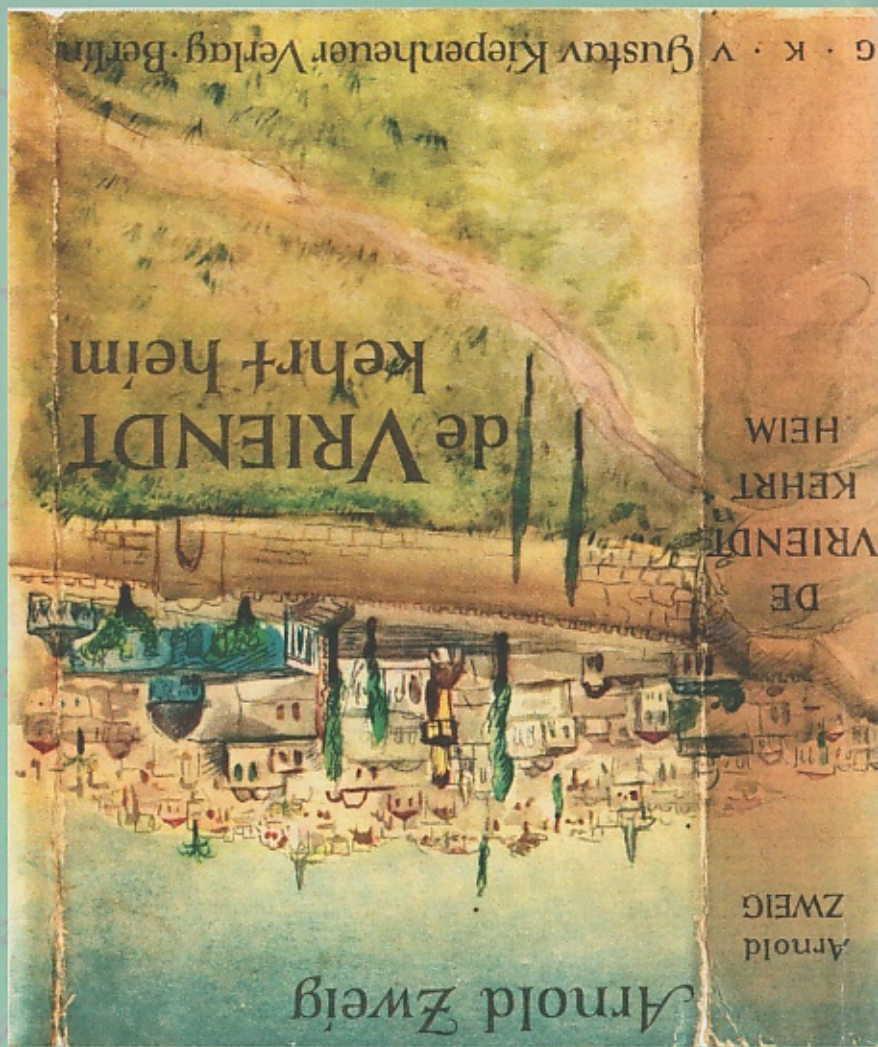

Een vriend komt thuis

Jacob Israël de Haan-nummer

Uitgelezen Boeken

katern voor boekverkopers en boekkopers
Jaargang 13 • Nummer 2 • 17 september 2009

Inleiding Jacob Israël de Haan, De Stichting en deze uitgave

als partijleider hem uit de partij en als hoofdredacteur uit de krant. Het boek was een sleutelroman waarin Arnold Aletrino, arts, schrijver en verdediger van homoseksuelen, en hij zelf als 'Sam' en 'Joop', hun koosnamen, ontwikkeld waren in een intieme relatie. Aletrino aan wie de roman was opgedragen en ook Johanna van Maarseveen, de verloofde van De Haan, waren onaangenaam verrast en kochten de rest van de oplage op. Ook raakte De Haan zijn baan als onderwijzer bij de gemeente Amsterdam kwijt. Hij vond elders een baantje en begon aan een rechtenstudie, maar hij was door dit Hollandse schandaal getekend voor het leven. Hij gooide de kont tegen de krib en schreef een nieuwe versie van *Pijpelijntjes* die nog explicieter seksueel was, en een tweede roman, *Pathologieën* (1908), die behalve uitgesproken homoseksueel ook sadomasochistisch was. Verder publiceerde hij een kort verhaal 'De verkrachting van Jezus' (1907) dat niet onderdeel voor het Ezelsoverhaal waarmee Gerard Reve zestig jaar later een schandaal creëerde.

In de tweede helft van zijn leven richtte De Haan zich op poëzie, die zowel Joods familieleven als homoseksuele liefde als onderwerp heeft. In zijn juridische studies hield hij zich vooral bezig met de significa, de leer der taal-kundige betekenissen, en paste die toe op de rechtswetenschap. Hij zette zich in voor het lot van Russische gevangenen en reisde daarom naar Rusland. Jacob Israël de Haan was kortom een *homo universalis* zoals ze nauwelijks meer bestaan. Hij was tevens een begenadigd schrijver en gebruikte zijn vaardige pen in het laatste deel van zijn leven voor het schrijven van feuilletons vanuit Palestina voor het *Algemeen Handelsblad*.

Jacob Israël de Haan, in 1881 geboren als zoon van een arme chazzan uit Smilde, werd in 1924 in Jeruzalem vermoord. Hij raakte door die geweldadige dood nog bekender dan hij al was. In sommige kringen zal een zucht van verlichting hebben geklonken, want De Haan had in zijn leven vele vijanden gemaakt. Vrienden had hij zeker op het moment van zijn dood, maar hun sentimenten zullen vaak ambivalent zijn geweest omdat De Haan een moeilijke en controversiële man kon zijn. Hij was in zionistische kringen geliefd als dichter van het Joodse lied en ook gehaat vanwege zijn kritiek op het zionisme. Over het homoseksuele thema dat hij zonder schroom aanroerde in zijn romans en gedichten, kon in die tijd alleen fluitierend gesproken worden. Behalve schrijver was De Haan onderwijzer, journalist, activist en rechtswetenschapper. Na de kweekschool werkte hij enige jaren in het onderwijs. Hij ging zich inzetten voor de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) en schrijven voor haar dagblad, *Het Volk*.

Direct nadat in 1904 zijn eersteeling *Pijpelijntjes*, een voor die tijd onverbloemd homoseksuele roman, was verschenen, gooide P.L. Tak

* GENOOTSCHAP JACOB ISRAËL DE HAAN *

OPGERICHT 1 JUNI 1952
GEVESTIGD TE AMSTERDAM

SECRETARIAAT: ADMIRAAL DE RUYTERWEG 307-3
AMSTERDAM - WEST
GIRONUMMER: 5 9 4 6 3 7 *

BESTUUR: PROF. Dr. A. STUIVELING (Voorzitter)
VIN J. SIMONS, (Secr.-Fonings.)
JAC. v. HATTUM, JON. S. POLAK en SONJA KITSCHIN.

L. S.,

Op 1 Juni 1952 werd te Amsterdam opgericht een Genootschap Jacob Israël de Haan.

Het Genootschap stelt zich ten doel belangstelling te wekken en te bestendigen voor leven en werk van de dichter en schrijver Jacob Israël de Haan. De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

- het bijeenbrengen en bewaren van manuscripten, brieven, portretten, knipsels en eventueel andere zaken die betrekking hebben op Jacob Israël de Haan;
- het vormen van een boekerij van de verschillende uitgaven van zijn werk en alles wat over hem en zijn werk is of zal worden gepubliceerd;
- het verzorgen, het doen uitgeven of het stimuleren tot uitgeven van niet uitgegeven of uitverkochte werken van en over Jacob Israël de Haan, voorzover deze van belang kunnen worden geacht;
- het houden van lezingen en voordrachten over en uit het werk van Jacob Israël de Haan.

Men kan het werk van het Genootschap steunen door toe te treden als LID (contributie f 5.-- per jaar of op aanvraag f 2.50), DONATEUR (jaarlijks f 25.--) of BEGUNSTIGER (storting ineens van tenminste f 100.--).

De gelden van het Genootschap zullen o.a. besteed worden voor het vormen van de hierboven genoemde boekerij, terwijl bij voldoende ledenaantal overwogen zal worden de leden jaarlijks een eenvoudig boekwerkje, betrekking hebbende op Jacob Israël de Haan, aan te bieden als uitgave alleen voor leden tegen een zeer speciale prijs.

Het Bestuur van het Genootschap zal het ten zeerste op prijs stellen indien ook U op enigerlei wijze het werk zou kunnen steunen, terwijl het tevens een beroep op U doet om documenten van en over Jacob Israël de Haan, die in Uw bezit mochten zijn, aan de boekerij van het Genootschap te willen stellen.

..... Hier afsnijpen

AAN het Genootschap Jacob Israël de Haan,
Adm. de Ruyterweg 307-3, Amsterdam-A.

De Ondergetekende wenst het Genootschap Jacob Israël de Haan
te steunen door toe te treden als

Lid - donateur - begunstiger

het verschuldigde bedrag ad. f zal op Uw girorekening nummer: 5 9 4 6 3 7 worden overgemaakt

Naam:

Datum:

Adres:

Handtekening:

Ondanks de grote betekenis van De Haan voor de Nederlandse geschiedenis vanwege zijn literaire, wetenschappelijke, homo-emancipatoire en politieke bijdragen, is er slechts een biografie van Jaap Meijer over de Joodse kant verschenen terwijl verschillende artikelen van Leo Ross en Rob Delvigne de homoseksuele en

literaire kant behandelen. De Haans werk is moeilijk te vinden, met uitzondering van beide genoemde romans die sinds 1975 geregeld zijn herdrukt. De verzamelde gedichten verschenen voor het eerst en laatst in 1952; de feulletons zijn nooit in hun totaliteit herdrukt en zijn juridische opstellen zijn onvolledig heruitgegeven.

